

Náboženské prožívání a úzkost
Náboženské prožívání
u schizofrenie

PhDr. Pavel Moravec

Setkání nemocničních kaplanů

Rajhrad u Brna

Náboženské projevy u úzkostných poruch

F40: Fobické úzkostné poruchy

F40.0: Agorafobie

F40.1: Sociální fobie

F41: Jiné úzkostné poruchy

F41.0: Panická úzkostná porucha

F41.1: GAD

F41.2: Smíšená úzkostně-depresivní porucha

F42: Obsedantně-kompulzivní porucha

**F43: Reakce na závažný stres a poruchy
přizpůsobení**

F44: Disociativní (konverzní) poruchy

Náboženské projevy u úzkostných poruch

Úzkost

- Adaptační mechanismus, který jedince aktivizuje, aby byl připraven na nebezpečí, které je zatím nejasné a neurčité, ale nelze jej vyloučit
- Cca 10% populace trpí v určitém období života nějakou úzkostnou poruchou (Vágnerová, 2008)
- Vegetativní projevy: třes, bolesti hlavy, svalové napětí, závratě
- Psychické projevy: pocit obav, ohrožení, emoční labilita, zhoršená kognice

Náboženské projevy u úzkostných poruch

F41.1: GAD (generalizovaná úzkostná porucha)

- „Kam se koukne, tam vidí nebezpečí“
- Člověk se neustále trápí tím, co by se mohlo stát
- Má náhled na situaci, ale není schopen své reakce ovládat
- Takoví lidé se často zpovídají, že málo důvěřují Bohu.
- Místo „laciné“ výzvy k důvěře je lepší krátká KBT:
 - „Co nejhoršího by se mohlo stát?“
 - „Co pak budete dělat“
 - „I tehdy bude Bůh s Vámi a pomůže Vám to unést. Poproste o sílu, abyste to zvládl...“

Náboženské projevy u úzkostných poruch

F41.2: Smíšená úzkostně-depresivní porucha

- K úzkosti se přidává ztráta zájmu, zpomalenost, sebevýčitky
- 65% pacientů s úzkostnými poruchami má depresivní příznaky
- **Ve zpovědnici se k vyznáním o malé důvěře v Boha tito lidé přidávají nepřiměřené zdůrazňování vlastní hříšnosti, slabosti**
- **Kazuistika:** žena na mateřské dovolené, 3 malé děti, manžel má problémy v práci, splácení hypotéku. Ženy vyznává, že málo důvěřuje Bohu, že je hříšná, že se málo modlí...

Náboženské projevy u úzkostných poruch

- Povzbudit k větší důvěře v Boha je málo. Žena trpí úzkostí, ze které jí toto laciné ujištění nepomůže.
- Řešení je rozebrat s ní její problémy:
- Problém není ve slabé důvěře. Obavy mají základ a není třeba si je vyčítat.
- KBT: „Co nejhoršího by se mohlo stát a jaké by bylo řešení?“
- Zároveň ujistit ženu, že se třemi malými dětmi nemůže věnovat modlitbě tolik času, co řeholní sestra → není špatný křesťan

Náboženské projevy u úzkostných poruch

- Rozebrat společně, jak si lépe rozplánovat čas a najít si odpočinek jen pro sebe („Co Vás baví, co Vám dělá radost?“)
- Vést k tomu, aby si vzpomněla na pozitiva z poslední doby („Za pokání si najděte 5 minut času a zavzpomínejte, co se Vám za poslední týden podařilo a poděkujte za to“)
- Povzbudit, aby neodříkávala modlitby, ale zůstala v tichu a „nechala na sebe působit Boží lásku“
- Povzbudit:
 - „Bůh nás má rád i s našimi slabostmi a pády.“
 - „Jsme na cestě a bojujeme.“

Náboženské projevy u úzkostných poruch

- Zpovídají se, že se nesoustředěně (= neplatně) modlí
- Skrupulozita: bojí se, že nevyznali všechny své hříchy
- Zpověď po několika dnech
- Řešení: Neříkat znovu modlitby, které již byli proneseny, ujistit, že VŠICHNI (včetně kněze) mají problémy s nesoustředěností při modlitbě
- Sugescce: „Vyznal jste to, nač si pamatujete, a víc se tím nebudete zabývat a trápit. K další zpovědi dojdete až za měsíc. Kdyby byl nějaký problém, já to jako kněz беру na sebe.“

Náboženské projevy u úzkostných poruch

F42: Obsedantně-kompulzivní porucha

- Obsese: vtíravé myšlenky, nutnost udělat nějaký skutek (potřeba neustále se mýt, strach šlápnout na čáru, neustálá potřeba pořádku)
- Kompulze: rituál, který na čas umožní redukci úzkosti
- **Potřeba neustále odříkávat modlitby, potřeba časté zpovědi**

Náboženské projevy u úzkostných poruch

F42: Obsedantně-kompulzivní porucha

- **Masturbace**: napětí → masturbace → výčitky → zpověď → napětí → masturbace → výčitky → zpověď → napětí
- Zpovídání se i co několik dní
- Zvláště u dospívajících je potřeba problém NEDRAMATIZOVAT
- U dospělých hledat kořen napětí a ten řešit (přepracovanost?, strach?)
- Doporučit zpověď za pevně dané časové období

Náboženské projevy u schizofrenie

- **Pozitivní příznaky:** halucinace, bludy (kognitivní dysfunkce)
- **Negativní příznaky:** ochuzení emotivity, vůle, ztráta motivace, apatie, sociální stažení
- Zvýšená zranitelnost, introvertně zaměřeni lidé mající obtíže ve vztazích
- třetina nemocných se po několika atakách dokáže vrátit k běžnému životu
- u třetiny se střídají ataky a remise
- třetina se ani přes léčbu nezbaví příznaků nemoci

Náboženské projevy u schizofrenie

- Asi 1% nemocných
- Nutnost užívání léků

F20: Schizofrenie

F20.0: Paranoidní sch. (bludy, halucinace)

F20.1: Hebefrenní sch. (pubertální projevy)

F20.2: Katatonní sch. (poruchy motoriky)

F20.3: Nediferencovaná sch.

F20.4: Postpsychotická deprese

F20.5: Reziduální sch. (po odeznění akutních příznaků)

Náboženské projevy u schizofrenie

Halucinace s náboženským obsahem

- Komplexní zrakové – vidí nebe, peklo...
- Komplexní sluchové – hlasy, které jej k něčemu nabádají, kritizují
- např. po použití psilocibinu (navozen trans, člověk může vidět peklo)

Náboženské projevy u schizofrenie

Halucinace s náboženským obsahem

- Komplexní zrakové – vidí nebe, peklo...
- Komplexní sluchové – hlasy, které jej k něčemu nabádají, kritizují
- např. po použití psilocibinu (navozen trans, člověk může vidět peklo)
- **Kajícník při zpovědi vyznává, že občas vidí peklo a že se jej strašně bojí**

Náboženské projevy u schizofrenie

Bludy s náboženským obsahem

- Extrapotenční – nemocný je přesvědčen o své mimořádné síle...
- Megalomanické – nemocný je přesvědčen o zvláštním významu své osoby (náboženský vůdce, reformátor)
- Autoakuzační – nemocný se obviňuje za různá neštěstí
- Perzekuční – pronásledují jej nepřátelé církve
- Díky postupné sekularizaci společnosti se halucinace a bludy s náboženským obsahem vyskytují méně často

Seznam použité literatury

- Blatný, M. (2010). Osobní pohoda. In Blatný, M. a kol. Psychologie osobnosti. Hlavní témata, současné přístupy. Grada Publishing, Praha.
- Hartl, P. Hartlová, H. (2004). Psychologický slovník. Portál, Praha.
- Kašparů, M. (2002). Základy pastorální psychiatrie pro zpovědníky. Cesta, Brno.
- Křivohlavý, J. (2009). Psychologie zdraví. (3. vyd.). Portál, Praha.
- Praško, J. (2009). Poruchy osobnosti. Portál, Praha.
- Říčan, P. (2002). Psychologie náboženství. Portál, Praha.
- Říčan, P. (2007). Psychologie náboženství a spirituality. Portál, Praha.
- Stíženec, M. (2007). Novšie psychologické pohľady na religiozitu a spiritualitu. Ústav experimentálnej psychológie SAV, Bratislava.
- Vágnerová, M. (2008). Psychopatologie pro pomáhající profese. Portál, Praha.